

Naqqiut

Saqqummiussinermut allakkiaq 11. august 2016 ullulerneqartoq taarsissavaa

(Immikkoortuni 15 aamma 16 naqqiuteqarpoq, ullut nalliuttuni ammasarfiit ersarissarneqarmata soorluttaaq immikkoortut nutaat 18,19,20 ilanngunneqarsimapput, tassani siunnersuutigineqarpoq inatsisissatut siunnersuutip aappassaaneerneqarnissaa pingajussaaneerneqarnissaalu pissasoq upernaakkut katerinnermi 2017-imi pissasoq).

Siunnersuut uunga: Imigassanik aalakoornartortalinnik nioqquteqartarneq sassaallertarnerlu pillugit Inatsisartut Inatsisaat nr. XX, ulloq 20XX-XX-XX-imeersoq
(Peqqissutsimut Naalakkersuisoq)

Saqqummiussinermut allakkiaq
(Peqqissutsimut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut sinnerlugit matumuuna saqqummiuniarpara imigassanik aalakoornartortalinnik nioqquteqartarneq aamma sassaalliteqartarneq pillugu Inatsisartut Inatsisissaattut siunnersuut.

Aallaqqaassiullugu qutsaviginiarpakka oqartussaasut, kommunit aamma soqutigisaqaqatigiit assigiinnngitsut inatsisissatut siunnersuutip suliarineqarneranut atatillugu soqutiginnillutik takutitsisimanerannut.

Naalakkersuisut peqqinnissamut politikkimik Inuuneritta II-mik akuersissuteqareerput. Inuuneritta II-mi qitiutinneqarpoq innuttaasut inooriaasiat aamma inooriaatsit kingunerisartagai, tassa kalaallit innuttaasut peqqissuunissaannut pingaaruteqarnerpaajusutut isigineqartut.

WHO-p imigassaq aalakoornartortalik siusissukkut toqunissamut, peqqissutsikkut ajornartorsiuteqarnermut aamma innarluuteqarnermut nalorninartorsiortitsinerpaat pingajuattut taavaa. Nuna tamakkerlugu napparsimasut nalunaarsorneqartarnerisa ilaani taamaalluni ukiuni 2011-imiit 2013-imut napparsimallutik uninngasimasut ukiumut 1.124-t aamma 1.588-it akornanniippit, imigassamik aalakoornartortalimmik atornerluinermik patsiseqartutut nassuiarneqarsinnaasut. Tassunga ilanngullugu isumaginninnikkut ajornartorsiutit tamarmik minnerunngitsumillu meeqqanik sumiginnaaneq ilaapput.

Taamaattumik imigassamut aalakoornartortalimmut inatsimmut nutaamut siunertarineqartoq pingaarnerpaq tassaavoq pitsaaliuinissamut tunngasup ilanngunneqarnissaa imigassamik aalakoornartortalimmik naleqquttumik ileqqoqarnerunissap sulissutigineratigut. Naalakkersuisut imigassamut aalakoornartortalimmut tunngatillugu inatsisitigut aaqqiinermikkut tamatumunnga ilutigitillugu WHO-p iliuuseqarfissatut innersuussutai arlaqartut malinniarpaat.

Inatsisissatut siunnersuummi killissaqartinneqarput imigassat aalakoornartortalittut taaneqarsinnaasut allangortinneqarlutik 2,25-miit 0,00-imut volumenprocentit. Tamatuma kingunerissavaa meeqqat

inuusuttullu 18-it inorlugit ukiullit imigassamik aalakoornartortalinnik sunilluunniit pisiaqarsinnaangilluinnarnissaat. Allanguinerup erseqqinnerusumittaaq kalerrisaarutigissavaa qanoq innikkut imigassat aalakoornartortallit pineqarnersut, tamannalu kikkunnut tamanut erseqqinnerulissalluni. Soorlu assersuutigalugu oqaatigineqarsinnaangilaq imigassa aalakoornartortalik qanoq annikitsigisoq naartumut ilumiumut ajoqusiinnaanersoq. Assinganillu patsiseqartumik naartusunut innersuussutigineqarpoq imigassamik aalakoornartortalimmik imigassartornissamut akuersaangilluinnarnissaq.

Aammattaaq siunnersuutigineqarpoq imigassap aalakoornartortallip saqqumisumiitneqarnissaanut piumasqaatit sukannernerulersinneqarnissaat. Imigassat aalakoornartortallit tamarmik niuertarfimmi asseqqasimanissaat aalajangersakkami siunnersuutigineqarpoq, taamaasilluni imigassat aalakoornartortallit ersikkunnaarsillugit.

Siunnersuutigineqarpoq aalajangersakkamik ilanngussisoqassasoq imigassat aalakoornartortallit tamarmik niuertarfimmi allanit nioqqutinit assersorneqarnissaat, taamaaliornikkut imigassa aalakoornartortalik erseqqilluartumiitneqarani. Erseqqissumiititsineq piserusussuseqalertitsisarmat assersuinermi siuertarineqarpoq ilaatigut taamatut piserusussuseqarnerup annikillissarnissaanut ikiuinissaq, kiisalu meeqqat naleqqutinngitsumik sunnarnissaannut illersorneqarnissaat, tassunga ilanngullugu meeqqat imigassa aalakoornartortalik pisiassatut nalinginnaasutut isigissanngimmassuk.

Nutaatut aalajangersagaq ilanngunneqarpoq, tamatuma kingornatigut imigassamik aalakoornartortalinnik aviisini neqeroorutini, aviisini akeqanngitsuni, aviisini ullormut saqqummersartuni, tv-mi kiisalu inuit tamarmik attaveqaatigiittarfiini tamanut nittarsaassisarneq inerteqqutaalerluni. Avammut nittarsaassisarnerup inerteqqutaalernera tupamut tunngasutigut ilisimaneqarpoq, tassani tupanik pilersaarutit inerteqqutaanerat ullumikkut ingammik meeqqanik inuusuttunillu peqqinnanngitsunik naleqqutinngitsunillu ileqqoqalernissaannut illersuinerut isigineqarluni.

Nutaatut siunnersuutigineqarpoq imigassamik aalakoornartortalimmik aalajangersimasumik sassaalliteqarnissamut akuersissummik qinnuteqartarnermut imigassamik aalakoornartortalimmik suliffeqarfimmut politikki ilanngunneqartassasoq akuersissuteqarnissamut periutsip ilaatut. Ataasiaannartumik sassaalliteqarnissanut qinnuteqaat soorlu assersuutigalugu tusarnaartitsinerni imaluunniit timersornermik aaqqissuussinerni aaqqissuussinermut pilersaarummik ilaqartassapput, tassuuna qulakkeerniarlugu sassaalliteqarnerup aamma aaqqissuussinerup akisussaassuseqartumik ingerlanneranik qulakkeerinnittumik. Aalakoornartortalimmik imigassartorsimanermut attuumassuteqartumik eqqissiviilliornerit, ataasiaannartumik akuersissuteqarnermut atatillugu pilersinnaasut, pinngitsoortinniarlugit aalajangersakkamik ilanngussisoqarpoq taamatut aaqqissuussinerni aalakoornartortalinnik imigassamik 16 volumenprocent tamatumingalu qaffasinnerusumik sassaalliteqartoqartassanngitsoq (soorlu assersuutigalugu imigassamik kimittuumik).

Aalajangersakkat atuuttut malillugit kommunalbestyrelsip imigassamik aalakoornartortalimmik akuersissuteqartarneq suliarisarpaa. Siunnersuutigineqarpoq taamatut piginnaatitsineq sassaalliteqarnissamut akuersissuteqartartunut ataatsimiititaliamut arfineq-marlunnik inuttaqartumut, taakkunanga marluk kommunalbestyrelsimut ilaasortaasunut sinnerilu inuit tallimat aalajangersimasunik assigiinngitsunik ilinniagaqartut sinniisaannut, nuunneqassasoq. Imigassap aalakoornartortallip ajornartorsiutaanera pillugu ilisimasaq, taakku assigiinngitsunik suliaqartut ulluinnarni suliaqarnertik aqutugalugu pigisaat, taamaalilluni imigassamik aalakoornartortalimmik

akuersissuteqartarnermut, sivitsuinermit aamma atorunnaarsitsinermit aalajangiinermit iluaqutigineqarsinnaassapput.

Aammattaaq aalajangersakkamik nerisassanik angerlaassassanik tuniniaasarfinnut (Diner Transportable) atatillugu imigassamik aalakoornartortalimmik pisinissamut killilersuineq atuutilersinneqassaaq. Imigassanik aalakoornartortalinnik nioqquteqarneq tamatuma kingornatigut taamaallaat nerisassanik tunniussinermit ilutigitillugu pisassaaq. Taamaalilluni siunnersuuteqarneq malillugu imigassanik aalakoornartortalinnik pisiaqarnerup annertussusia nerisassap akiata 50 %-ianut assingusumik pisisoqarsinnaassaaq.

Illuatungaatigut politikikkut kissaatigineqarpoq imigassap aalakoornartortallip ataatsimut isigalugu killilersorneqarnissaa, Naalakkersuisullu soorlu qulaani taaneqareersutut WHO-p suliniuteqarfissatut innersuussutigisai arlaqartut malippaat, ingammik pisiaqaruminassutsimut, avammut nittarsaassinermit kiisalu sassaalliteqartartunut tunngatillugu aaqqiinermit nakkutilliinermullu atatillugu sukaterinissamut innersuussineq.

Tamanna ilutigalugu kissaatigineqarsimavoq imigassamik aalakoornartortalimmik nioqquteqartarnerup piffissap ammasarfianik sivitsuinissaq. Taakku tamarmik pineqartumi siunnersuummi akuerinarieqarsimapput. Taamaammat tamanna ilutigalugu siunnersuummik ilanngussisoqarpoq imigassanik aalakoornartortalinnik 16 volumenprocenti ataallugu kimittussuseqartunik (soorlu assersuutigalugu immiaaqanik viinninillu) nioqquteqartarnermut ammasarfiit sivitsorneqarnissaat.

Imigassanik aalakoornartortalinnik 16 volumenprocenti ataallugu kimittussuseqartunik nioqquteqarnermut piffissap ammasarfiup siunnersuummi ulluinnarni nal. akunnerinik marlunnik sivitsorneqarpoq. Arfininngornerni ammasarfik nal. akunnerinik pingasunik sivitsorneqarluni. Imigassanut aalakoornartortalinnut kimittunerusunut 16 volumenprocentimik qaangerlugu kimittussuseqartunik imaluunniit kimittunerusunut (imigassanut) ammasarfiit ullumikkutut allanngartinnagit attatiinnarneqarput.

Imigassanut kimikinnerusunut, soorlu immiaaqanut viinninullu, ammasarfiit sivitsorneqarnissaannut kissaatigineqartup akuerineqarneratigut tamannalu ilutigalugu imigassanut aalakoornartortalinnut kimittunerusunut piffissaq ammasarfiup atuutiinnarneratigut ingammik inuusuttut imigassanik aalakoornartortalinnik kimittunerusunik atuinerat killilersorneqarsinnaavoq. Taamaaliornikut atuineq aqunniarneqarpoq imigassamik aalakoornartortalimmik ileqqunut naleqqunnerusumik atuisalernissamut. Inatsisissatut siunnersuutip nutaap akunnittarfiit neriniartarfiillu periarfissippai imigassanik aalakoornartortalinnik sassaallernissamut ulluni nalliuttuni assersuutigalugu poorskimi piinsimilu.

Sinaakkusiussat toqqissisimanarnerusut nakkutilliinerit pilersinniarlugit aalakoornartumik imigassartornermi siunnersuutigineqarpoq sassaalliteqartarneq pisinnaasoq nalunaaqutaq 05 tikillugu ullumikkut 03 tikillugu pizaraluartoq. Pingaarpoq naqissussisallugu periarfissap atornissaa branchimut pinngitsaaliissutaanngimmat.

Naggataatigut malugeqqoqqinniarpara Kalaallit Nunaanni imigassamik aalakoornartortalimmik hashimillu atonerluinerit innuttaasut peqqissusiannut ullumikkut ajornartorsiutaanerpaajummata. Iisimavarput innuttaaqaterpassuavut imigassamik aalakoornartortalimmut atatillugu ajornartorsiuteqarmata, tamannalu suliffissaarusimanermik, napparsimanermik, persuttaanermik aamma meeqqanik isumassuinissamut, meeqqap pisinnaatitaaffiatut isigineqartariaqaraluartumut,

nukissaqannginnermik kinguneqarsinnaasoq. Ilisimavarput sumiginnarneqarsimaneq kinguaariinnut tullernut ingerlateqqinneqartartoq, tassa ilisimatusarnerup takutippaa soorlu assersuutigalugu persuttaasarneq aamma immiinoornissamut eqqarsaateqartarneq meeraanermi imigassamik aalakoornartortalimmik ajornartorsiuteqarsimanermut attuumassuteqartorujussuusut.

Naalackersuisut isumaqarput inatsisissatut siunnersuut pingaaruteqartorujussuusooq annertuujusorlu allanguinernik pingaarutilimmik sunniuteqartussanik maannamut inatsisip atuuttup imarisaanut sanilliullugu.

Soorlu siusinnerusukkut taaneqareersoq Naalackersuisut politikikkut anguniakkat eqqarsaatigalugit pitsaaliuinnermut inatsisiliornermi suliaqarsimapput. Tamanna isumaqarpoq inatsisiliorneq sapinngisaq malillugu oqimaaqatigiissaariniarsimasooq niuertut pitsaaliuinerullu akornanni pissusissamisuunngitsumik imigassanik aalakoornartunik imertarnerup sunniutigisartagai pitsaaliorniartugit. Tupinnanngitsumik imigassanik aalakoornartortalinnik inatsisip soqutigisanik aporaatsitsinissaa. Niuertut pinaveersaartitsisullu Innuttaasut Peqqissusaannut Pilersaarutip Inuuneritta II-p akornanni.

Tamanna pillugu Naalackersuisut kissaatigaat Inatsisartut periarfissaqarluarnissaat politikikkut siunnersuut oqallisigissallugu aammalu periarfissaqassasoq tamanullu ammasumik oqallittoqarumaarnissaa siunnersuutip kinguaariinnut tulliuttunut sunniutigiumaagai pillugit minnerunngitsumik meeqqanut inuusuttunullu atugassarititaasut eqqarsaatigalugit. Taamaammat Naalackersuisut siunnersuutigaat inatsisissatut siunnersuutip aappasaaneerpeqarnissaa pingajussaaneerpeqarnissaalu ingerlanneqarumaartut upernaakkut katerinnermi 2017-imi.

Naggaterpiaatigut Siulittaasup ukiortaami oqalugiaataanit oqaatsit ukua issuaaffiginissaanut imminut piginnaatinniarpunga: “Aatsitassat ikummatissarlu nunatsinni pisuussutini pingaarnerpaajunngillat. Inuit pingaarnerpaajupput! Nunatsinnimi meerartavut, illit aamma uanga peqatigiilluta pisuussutini pingaarnersaavugut.”

Taamatut oqaaseqarlunga inatsisissatut siunnersuut Inatsisartuni akuersaartumik oqaluusereqqullugu tunniuppara.